Бары дойдулар, пролетарийдара, холбоһун!

САҢА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

Хаһыат 1931 сыл алтыныһы ыйтан тахсар

№ 67 (5423) | 1960 сыл. Бэс ыйын 3 күнэ ОПТУОРУНЬУК | Сыаната 2 харчы

Сааскы ыһыы тэтимин түргэтэтиэххэ

Быйыл күн-дьыл уһуйуобуйалара мэһэйдээннэр, оройуонтга сааскы хонуу үлэлэрэ хаһаайыстыбаҕар да хойутаан саҕаланыылар. Саамай эрдэлэбит ааттаах совхозтар сиэки сайтарыһыны уонна хорутууну ыам ыйын 24-25 күннэриттэн саҕалаабыттара. Оттон бүгүн хайыы-үйэ бэс ыйын 3 күнэ. Ааспыт бүтүн декада кэриэ кэмнэ совхозтарга хонуу үлэлэрэ үчэлээхтик ыытыллыбатылар. Тыа хаһаайыстыбатын управленнетын даннайдарынан, бэрэһиэдэ туруһунан оройуон үрдүнэн баара-суоҕа 660 гектарга сиэк сайтарыһына, сааскы хорутуу барыта 4418 гектарга ыытыллыахтаҕыттан 1477 эрэ гектар хорутулунна, луценнелаһыы 787 гектарга оҥоһулунна, оттон сиэмэ 4590 гектарга түһэрилиннибэтэ.

Маркс аатынан совхоз нээдэн баччатыгар диэри ыһыллыга баара-суоҕа 7 тракторы, 22 киһини туруорда. Бу хаһаайыстыба паспыт нэдиэлэ ортотугар диэри хонуу үлэлэрин саҕалаабакка олорбута. Ол тэбинтигэр бэрэһиэдэ туруһунан бу совхозка 190 гектар эрэ сиэк сайтарыһына, сааскы хорутуу биэс гыммыттан биирэ даҕаны толорулла илик, биир да гектарга сиэмэ түһэрилибэтэ.

Субуруускай аатынан совхозка да үлэ тэтимэ кыайан эбиллибэт: 1203 гектар сиртэн 531 эрэ гектара хорутулунна, 1225 гектарга сиэмэ ыһыллыахтаҕыттан 255-һэ эрэ ыһыллыбына. Манна биллигин 14 трактор, 75 киһи үлэлиир. Тракторнай агрегаттар үлэлэрин оҥоруллуоҕа намыһах, үлэ бириэмэтин кэмэрүһэ суох сүтэрии салҕанан тахса туруор. Эрилик Эристиигнэ да балаһыанньа итинтэн ордуга суох.

Саамай кырэ ыһыылаах «Чурапчы» совхоз салаатата Мурун Тыымпыйа уонна интернат-оскуола хоту оттүлэриттэн ыраах баһылыктарга үлэни балачча иэхтээхтүк тэрийдэ. Бу хаһаайыстыбаҕа 345 гектар сиэр хорутулунна, 305 гектарга сиэмэ түһэрилиннэ.

Бириэмэ күүппэт. Сааскы хонуу үлэлэрин тэтимин түргэтэтиигэ совхозтар директордара, отделениелар управляющайдара, партийнай уонна профсоюзнай тэриллэр суһал эрчиллиэх дьаһаллары ылыахтара.

Субу күннэргэ баһылыктарга былааннаммыт агрегаттары уонна үлэһит илиини толору туруоруохха. Үлэ хаамыытыттан көрөн звеноолар, бииргдии агрегаттар, механизатордар күннэрин, сменатааҕы сорудахтарын хаттаан көрүөххэ, үлэ графигын оссо чуолкайдыахха. Улахан болҕомтону ыһыы хаачыстыбатыгар ууруохха. Сиэр хорутууга, сиэмэни ыһыыга механизатордарга бэриллибит ыйыылар булгуччу толоруллуулларын ситиһиэххэ. Бу дьаһалаҕа народнай контролердары, комсомольскай прожектористары, сельсоветтар депутаттарын кииннии тардыахха, немолоһүнэриэххэ.

Дьыл ырааппытынан хортуоппуй сиэрин оҥоруурга уонна бу культураны олордуутга субу күннэртэн эмиэ күргүөмнээхтик ылсарбыт наада. Сиэмэ хаачыстыбата — үүнүүнү ылыы биэр сүрүн усулуобуйата. Онон сиэмэни олордуутга бэлэмнээһиҥнэргэ агрономнар, туһаныллар үлэһиттэр ордук эппиэттээхтик сыһыаныахталлара наадалаах.

Ыһыы тэтимэ, хаачыстыбата дьон үлэтин, сыныйалааҥын тэрийиттэн быһаччы тутулуктаах. Хаһаайыстыбанньай салайааччылар, партийнай уонна профсоюзнай тэриллэр агрегаттар уонна звеноолар ижи ардыларыгар социалистическай куоталаһыыны кэхтээхтүк, кедьүүстээхтик тэрийэхтээхтэр, бастыҥнары көҕүлүүр, хаалан иһээччилэри ситиһиннэрэр моральнай уонна материальнай стимуллары сатабыллаахтык туһанар абээһиннэстээхтэр.

Сааскы ыһыыны кылгас болдьохтоох, үрдүк агротехническай таһымнга ыытыы—бу күннэрдээҕи уталыппыллыбат сорук.

ЭЙЭ НЭДИЭЛЭТЭ ТҮМҮКТЭННЭ

Оройуонтга Эйэ нэдиэлэтин күннэригэр нэһилиэннэһэ бары аралатын ортотугар улахан маассабай-тэрийэр уонна агитациялыыр-пропагандалыыр үлэ ыытыллыбына. Оройуон үлэһит дьоно, ыччатара аан дойду үрдүгэр эйэ туруктарын, сэрии суох буоларын туһугар охсуһуугга саамай активнайдык кыттан үрдүк сознательностаахтарын көрдөрдүлэр.

Нэдиэлэ устата бары нэһилиэннэһэлээх пууннарга сүүһүнэн митинэлэр, тематическай бэчэрдэр, бэсиэдэлэр, политинформациялар, концердар буолуталаатылар. Түмүктүүр күн «Аан дойдутаабы биллиэги быһыы-майгы усулуобуйатыгар эйэҕэс дьулуһар күүстэр хамсаахыннара» диэн темаҕа лекциялар тэрээһиннээхтик бардылар. Ити дьаһалга оройуон үрдүнэн барыта 14 тыһ. тахса киһи сырыгга.

Оройуон нэһилиэннэһэтэ итини тэҥэ эйэ фондатыгар материальнай комоҥу активнайдык оҥордо. Аналлаах субуотушньуктар тэриллэн, онно 449-ча улахан киһи уонна 650-ча уоронээччи кыттан барыта 5840 солк. үп киллэриллибитэ. Оттон оройуон үрдүнэн уопсайа 13261 солкуобайдаах материальнай комо оҥоһулунна. Леспоз, метстанция, о. д. а. сорох тэриллэлэр үлэһиттэрэ бэлэҕи киһиэхэ тиксэриниэн 12-лии солк. итэҕэһэ суох үбү хомуйан туттардылар.

СОВХОЗТАР ФЕРМАЛАРЫГАР

15 тонналаах аһардылар

Комсомолка Марианна Смирнова старшайдаах Уу Оҕустаах ферматын коллектива субу аҕай аастыт кыстыгы үүтү ылыыга былааныын аһара толорон түмүктээтэ.

Манна пятилетка түмүктээһиннээх сылын биэс ыйыгар валовойунан 56713 кг үүт ыларга эрдэхтэ 15251 кг аһарыллыбына, хас биирдии фуражнай ынахтан 476 кг үүт ылыллыбына. Бу— Карл Маркс аатынан совхоз Мугудайдаабы отделениетыгар бастыҥ көрдөрүү.

Иллээх коллектив, болугурдар баччыһынарын ейбеп, сайыҥҥы мэччирониэн олгом үүтү соҥсор иһин социалистическай куоталаһыыны киэҥник тэнэтэр.

А. ПЕРМЯКОВА.

Кырыс ферматын заннъыһыта А. В. Софронова нэдиэлэ уонна хаачыстыба пятилеткатын бүтэһик сылын бастакы биэс ыйыгар валовойунан 9629 кг үүт илгэни ылла. Ыччат наставнига ыаннъыгы көрүүтэ-харайбыта, ыһаҕы раздойдаабылыга эдэрдэрэ эйэҕэстик көмөлөһөр.

Наставник холобура

Александра Васильевна мэччирооҥ ыйдарыгар үүтү ылыыны үрдэтиигэ болугурдар ыытарбыларын дьыалаһан өйүүргэ соруктанар.

М. МАРТЬЯНОВ.

Хонуутаабы отуулларга

«Саһарҕа» агитбригада — бааһыналарга

Бу үүе-үрэн коллектив тэриллибитэ быйыл оҥус сааскыта. Ити кэмтэ иилии чилиэннэрэ хонуутаабы отуулларга, сайыллык фермаларга, тутуу площадкаларыгар барыта 700-тэн тахса төгүл үлэ дьонун кытта көрүстүлэр, кинилэргэ бэйэлэрин талааннарын көрдөрдүлэр.

«Саһарҕа» састаабытыгар сылдьан ылааабыттэйбут, үөскүүлээбит үүе эдэр таланнар бидиэги республика иһинэ мунньуктарыгар тоһуллыр идэлэриннэн үлэлии-хамсыы сылдьаллар. Кинилэр эрэтохтор Суптаарга мелодист Исидор Иванов, Якутскайга молодистка Галина Шахурдина, Үүс-Алданга ырыаһыттар Иннокентий Готовцев, Татьяна уонна Анастасия Хомподоевалар, Үүс-Майаҕа Светлана Зайцева уо. д. а. үлэлиилэр.

Агитбригада ленинскай юбилейдаах сылга оройуон тыатын хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин социалистическай куоталаһыытын хаамыытын кииҥнии пропагандалыыр, производство бастыҥнарын опытталарын утумнаахтык тарҕатар.

«Саһарҕалаах» бу күннэргэ «Чурапчы» уонна Субуруускай аатынан совхозтар бааһыналарыгар сылдьан кытилеткалары ситиһиилээхтик түмүктүүр ыйын оройуон үлэһиттэрин удаһын вахталарын бэс ыйдаах түмүктэрин, сиэрэй үүнүүнү ылыыны үрдэтиигэ механизатордар уталыппыллыбат соруктарын билэһиннэртээтилэр. Сылаас уонна Хатылы бааһыналарын культурнай отуулларыгар күргүөмнээх үлэ быһыллар мустубут дьон Надежда Пинигина уонна Мария Никитина истин, эйэҕэс тыллаах литературнай эҕэрдэлэрин, культура үлэһиттэрэ Любовь Борисова, Василий Кузьмин, Анна Слепцова уонна Валентина Ильина толорбут ырыаларын, остолобуой кондитера Полина Ноева уонна Александра Посельская киэҥэс үөскүүлэрин бэрэ көрэхсэбил иһитиллэр, көрдүлэр.

Оройуонтга Эйэ нэдиэлэтэ ыытыллыытынан сибээстээн агитбригадаҕа сууйааччылар Феоктист Софронов уонна Алексей Бродников, художник Семен Семенов сылдьан үлэ дьонугар бэйэлэрин айымньыларын биллиһиннэрдилэр.

Агитбригада бу сырыытын Культура дьиэтин директора Н. И. Протодьяконов салайда.

П. Окоемшников.

Снимоктарга: 1. Культура үлэһиттэрэ—хонуутаабы отуулга. 2. Полина Ноева ыганнар үөскүүлэрин толорор.

Автор фотолара.

ҮЛЭ КӨРҮҮГЭ ҮКСҮҮР

ХОПТОҔО. Муру бааһыналарыгар үс ДТ-75 трактор тохтоло суох үлэлиир. Бу—Е. Г. Родионов хорутаааччылара.

И. И. Васильев сменщига Иван Поповтууһи Мыраан үрдүгэр маҥнайгы сиэмэни түһэрдилэр.

Хадаарга Кумаар бааһынатыгар Д. К. Лукинов салайар звеноту механизатордара хорутууну күүскэ ыыталлар. Үрүдьэҥ бааһынатыттар Н. Т. Михайловтаах сиэмэни ыһан эрааллэр.

Н. Н. Новгородов хорутуоппуйу үүнээрээччилэрэ бу культураны олордууну саҕалаатылар.

Е. АЛЕКСАНДРОВА.

Партийнай олох

ИИТЭР ҮЛЭ КӨДЬҮҮҺҮН УРДЭТЭН ИҺИЭХХЭ

Эриэлик Эристиин аатынан совхоз Хозтоботооҕу отделениетыгар уонна киин аппаратыгар ыччат-мунньастарга ССКП КК «Идеологическай, политическай-иитэр үлэни салгыы тупсарар туһунан» уураахы олохго киллэрии туругун тулуһан боппуруоһу корбүт оробуоналары партийнай актив мунньаҕын түмүктэрин уонна партийнай тэрилтэлэр иитиигэ үөскээн тахсар сорукпарын туһунан боппуруоһу изнигнык дьүүлэтиилэр.

Дакылаатчыт совхоз партсомуун секретарын солбуйааччы Г. И. Адамов уонна кэпсээнигэ тыла эппит коммунистар бу пааи сэлиэтээры партийнай тэрилтэлэргэ идеологическай, политическай-иитэр үлэ туругун сиһилии ырытыылар уонна Киин Комитет уураахы олохго киллэрии уталыччылыбат соруктарын чуолкайдаатылар.

Политическай уонна экономическай үөрэх ыйыла маанаҕа балачча тэрээһиниэктэри түмүктээтилэр. Экономическай куруһуоктартан ССКП экономическай политинатын үөрэтэр куруһуок ордук үчүгэйдик үлэлээтэ. Пропагандистар совхоз директора С. И. Сергеев уонна кылаабынай экономист Н. П. Тарасов занятиелэрэ бириэмэтигэр, үчүгэй балаһыанньаҕа ыытыллыбыттарын, истээччилэр активнайдык сылдьыбыларын уонна кыһалҕалаах үөрэнииллэрин сиҥэтиилэр. Фермаларга бастыҥ опыт оскуолалара, сорох комсомольскай политруоктар эмиэ күһэҕэнэ суохтуун үлэлээтилэр. Ол эрээри коммунистар, партиигэ суох активистар политическай уонна экономическай билиилэрин үрдэтиигэ кэккэ итэҕэстэр салҕаныы таһаарыллыбыттара партийнай мунньаххаҥ сиэрдээхтик сэпсэниэ. Ол курдук, ССКП пленум уонна тас политинатын боппуруостарын үөрэтэр оскуолаҕа занятиелэр садьхтик ыытылыннылар, истээччилэр занятиеларга сылдьыбыдара сиҥэтэ суох буолла. Оттон манна сүрүннээн коммунистар үөрэнниттэрэ. Комсомольскай полит-үөрэх куруһуоктарыгар занятиелары көҥүтүү, сиҥиҥэ үөрэммэт буолуу эмиэ адаптаҕа суох.

Коммунистар итэҕэстэрин кэлэр өттүгэр хатылааһыннаах туһугар партком, сыаҕаалы партийнай тэрилтэлэр саҥа үөрэх дьаһалтар бэлэмнииннэ эрдэттэн былаанньахтыыр сэдэхтээхтэр.

Партийнай мунньаххаҥ кэпсии бириэмэҕэ үлэһиттэр олорор сиргэлэригэр иитэр үлэ биллэрдик молотоуллубутэ балаһатыннаҕа. Агитпункттар түмсүүлэригэр оннооҕор олохтоох көҕүлээччилэр бэлэмнэнэллэр. Ыанньыксыт бэлэмнэнэллэр. Ыанньыксыттар, бэлэдэгэй кэһээччилэр утары охсуһууга дьон олорор сиргэлэригэр үлэ фермалара сиҥэтэ суох туһаныллаллар.

Комсомолецтар, ыччат-тар политическай уонна үлэҕэ активностарын үрдэтиигэ баар кыахтар сиҥэ туһаныллыбыттар. Ол охсуутугар ыччат сорох ирэгэта общественнай-политическай дьаһалларга садьхтик кыттар. Кэнники бириэмэҕэ комсомольскай мунньахтар бириэмэтигэр ыытыллыбат, иккилии-үстүү төгүл ыытыллыллар буоллулар. Партийнай тэрилтэлэр, комсомольскай комитет итиитэн сөптөөх түмүктэри оҕестуох тустаахтар.

Партийнай мунньах баар итэҕэстэрин туоратыыга, тыа сиригэр политическай-иитэр үлэни тупсарыыга туһаайыллыбыт уураахы ыытыллыбыт.

Т. СОКОЛЬНИКОВ,
биһиги общ. корр.

БИҺИГИ—ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАРБЫТ

Былыргы үөрэх дьыллаагар биһиги аҕыс кылаастаах оскуолабытыгар «ССКП XXV съезһин уураахтарыгар салайтарыы советскай дьону интернациональнай уонна патриотическай иитии актуальнай проблемалара» диэн теоретическай семинар үлэлээтэ. Онно, күһүн ыытыллыахтаахтарыттан 20 нэдиитэн ааҕыллар бырыһыаннарыгар 3-тэрэ барбыттыыллар, 17 истээччи дьарыктаммыта. Кинилэр барбыт үөрэх дьыллыын сиһилээхтик түмүктэтиллэр. Занятиелэр барыта 12-тэ ыытыллыыллар. Итиннэҕэ аптэмаалар күнэрии кытта дьүөрэлэһэн ыытыллыны учуоттуохха наада. Истээччилэр ыйдыылыларыгар кыһалҕа суох, 2 эрэ киһи ааҕыллыбат туһунар тиэмэлэр биэрилэллэр.

Семинар саҕаланыытыгар Ленин аатынан Харьковтааҕы тракторнай заавод» Кыһыл знамялаах холбоһуктаах 850-чаа рабочайа туһэ бэлэхтэрин пятидесятаанай сорудэхтэрын толордулар.

Бүтүн Союзтааҕы социалистическай куотаһыыта ситиһиилэрин иһин 1979 сыл түмүгүнэн холбоһуук коллектива ССКП КК, СССР Министрдэрин Советын, ВЦСПС уонна ЫБСЛКСМ КК мөһөрүлээ сылдьар Кыһыл знамятыгар наҕараадаламмыта уонна ССРС НХСП-гэр Бүтүн Союзтааҕы Бочуот луоскатыгар төһөлөрүллүбүта.

Холбоһуук үлэһит кыахтаах Т-150 К тракторларын оттороп таһаарыыга эбии иһэр.

Спиэскэстэргэ: баазы бэрэдуускуйа илиилэһэллэтигэр; кылаабынай конвейер бастыҥ сменатын партгруппатын В. И. Глазкоҕа (уһа диэкки) завод радиогын редакторыгар И. И. Шаховсковаҕа интервью биэрэр.

ССТА
фотохрониката.

ВЫПУСКНИКТАР БИЛИИЛЭРИН КӨРДӨРӨЛЛӨР

Оробуон оскуолаларыгар уратыы эппиэттээх күннэр үтүөлэр. Ахсыс уонна онуо кылаастарын бүтэрээччилэр экзаменнэрэ тутталлыыллара саҕаланнар.

ЧУРАПЧЫ

Орто оскуола Х «в» кылаабын 11 үөрэнээччитэ иккиэн литературатыттан экзаменнарын ситиһиилээхтик тутталлыллар.

Бу күн Алена Васильева, Лиза Фомина уонна Лена Заверстов бастакы «5»-тэрин ылан үөрдүлэр-көтүллэр. Оттон 5 выпускникка комиссия «4» сыанаһы туруорда.

«СО» корр.

ХАТЫЛЫ

Оробуон бинэр бастыҥ үөрэҕэх хаһаан учууталыа М. А. Филиппова салайар ахсыс кылаабын 22 үөрэнээччитэрэ барыта сэҥа тыллыар сурутунан экзаменнары тутталлыллар. Нада Ефремова грамматиката уонна литератураҕа «5» сыанаһы ылла, 9 оҕо үлэтэ хаачыстыбаҕа сыаналаннна.

З. КУЗЬМИН.

МУГУДАН

Ахсыһы бүтэрэхтээх 33 үөрэнээччи бастакы экзаменнарын 100 бырыһыан тутталлыллар.

Ордук үчүгэй балаһыанньаҕа Миша Пермяков, Наташа Спиридова, Павлик Сидоров уо. д. а. көрдөрдүлэр.

Кэлэһэ ахсыстар икки экзаменнарын тутталлыллар.

К. ОБОНЕШНИКОВА.

БОЛТОНГО

Оскуола 15 үөрэнээччитэ оонохторугар бастакы экзаменнары тутталлыллара умнуллубат үөрүүлэрэ, долгутуулаах түгэнэ буолла.

Учууталлара Е. Н. Никонова салалтатынан эрдэттэн кичэйэн бэлэмнэнии түмүгэр выпускниктар бука бары сурутунан үлэлэрин ситиһиилээхтик толордулар. Математ, ты экзамены тутталлыы хаачыстыбата да куһаҕана суох. Ордук Лена Монастырева уонна Люся Лебедева үлэлэрэ үрдүктүк сыаналаннна. Кинилэр төрөөбүт тылларыгар уонна литератураларыгар дириҥ уонна чиҥ билиилээхтэрин көрдөрөн «5» сыаналары ылпыллар.

А. ПЕРЕВАЛОВА.

● *Комсомольскай түбүктэр*

КӨҔҮЛЭЭН, ТЭРИЙЭН...

Биһиги сыаҕаабыт комсомольскай тэрилтэбит үчүгэйгэр биллэрин 25 комсомолец турар. Кинилэр үөрүүгэ-хобдоҕо бэлэмнэнэллэр. Кыраныыссабыт суруйуутун суоҕу итэҕэстэр баалыр. Кинилэр ортолоругар Дарина Бирюкова, Мария Гоголева курдук «Кэскил» фермаҕа үчүгэй үлэлээн ыанньыксыттыыллар баалыр. Оттон комсомолецтар Александр Попов, Алексей Гоголев, Иван Варашков—отделение тэҥнүү трактористара.

Биһиэхэ, Толоонуо, ыччаттар барыта общественнай дьаһаллаҕа кэлбэҕэлэрэ ыччаттарыгар ерэт буолбаттар. Бииргэлэһиилэрэ, үлэ кэрдии, комсомолецтар уонна ыччаттар күүстэриттэн тэриллибит. Оны таһынан быйыл каккэ интэриэһинэй дьаһаллары ыыттыбыт. Ол курдук, «Күүх уоттаах, «Чэдиит эрэ, кыргыттар!» диэн биэчэрдэри бэрт кэхтээхтүк, кэрдээхтүк аастыттара, «Үлэ кэнитин айхаллыыбыт» диэн олунньуга тэрийбит тымныы суруналбыт эмиэ интэриэһинэйдик бэрбэхтэ. Библиотекарь, комсомолка Оксана Сиссина тэптэл тематыгар диспуту модулээн ыччаттар уһаккан болҕоҥтолэруун тардыбыта. Муус устарга кийи биэ-сэрэх ортотугэр тутта-хаппа сылдьыыны туһунан бэсэдэни оногорбуппут, саманы атастаһыы бэлэбүтэ.

Комсомолецтар ордук төрөдьиинээхтик быыбарга баламнаахтыы, быыбары ыытыы хамнаныытын камнэгэр кэрдэрбүттэрэ. Хас да комсомолец бырабыт хамсыыларын састаабыгар үлэлээбиттэрэ, сороҕор ветэринарбарыыкка ыанньыксыттар эҕэрдэлэрэ суруллубуттара. Дьиэбэрэ аналлаах муниципальнай фермаларга эмиэ комсомолецтар тэрийбиттэрэ.

Олохтоох радиоҕа «В. И. Ленин төрөөбүтэ Сэҥэ сиргэ диэн тиэмэҕэ, ытырактээйдии уонна алкоголизмы утары охсуһууга анаммыт суруналга ыытыллыбыттара, о. д. а. тэлэвизия бастиэдэллара отторуллубут.

Биһиги комсомольскай тэрилтэбит Толоонуо Дарбиэлэ уонна Уэрэ Күүрэ комсомолецтэрин уонна ыччаттарын сиэттэ көрсүһүү үлэтэ, спортка кыталыктаах кытыыта. Үөскээбиллэр, спортка биһиги одьуһуллубут эмиэ нэктээтэр Клавдия Варашковалыын уонна Григорий Егоровтыын хайдыбаҕа оробуон чиэһин республикаҕа намускэббитэрэ.

Инникитин биир сыаналаах кыаллыбыстах үлэбит—пс-союзнай үлэ итэҕэстэрин туоратыыга ылсыахпыт. Маныаха усуктуйбу хамсатыыну тупсарыыга биһиги балачча уһаллыгабыт эрээри, биилэрбин дэҕэтэйэрэ суох буолбатах. Онуоха тэҥэ комсомолецтэр уонна ыччаттар активнайдарын үрдэтиигэ кыһаныахпыт, киниэхэ производствоҕа уонна общественнай олохтоох байыллыыр-көҕүлүүр оруолларын ситиһиэхпит.

М. СЛЕПЦОВА,
сыаҕаабыт комсомольскай тэрилтэ секретара.
Бэлэм.

КЫҺЫЛ ЗНАМЯЛААХ ХТЗ

Көрдөбүл, эппиэтинэс мөлтөөтөҕүнэ

Дьааланан устуу

Быйыл, ордук сааскы ыйдарга, оройуон совхозтарын үгүс фермаларыгар сүөһүнү көрүү-харайыы, үүтү ылыыны үрдэтэр иһин охсуһуу олус мөлтөөтүгүнэ. Ону мин сотору тахсыбыта Субуруускай аатынан совхоз Хатылытааҕы отделениетын фермаларыгар сылдьан илэ харахпынан көрдүм уонна дьон үлэҕэ эппиэтинэстэрэ сиэрэ суох намтаабытын, салалта өттүттэн көрдөбүл туруоруллубат буолбутун сөҕөн кэбистим.

Лахадды—бу отделение сүрүн фермата. Манна сүүһүнэн ынах турар, 12 ыанньыксыт үлэлиир. Биирдэ санаатахха, бу совхоз киин уһаайбатыгар турар бөдөҥ коллективка сүөһүнү көрүүнү, аһатыыны үчүгэйдик тэрийэр, үүтү даҕаны бадаччы ылатар кыах толору баар. Ол гынан баран, үөһэ эппиппит курдук, салалта мөлтөөбүттэн, ирдэбил суоҕуттан сорох дьон үлэҕэ наһаа даарыктыы сыһыаннаһаллар, ааттарыгар эрэ сылдьар буолбуттар. Холобур, биир ыанньыксыт ынахтарын ыам ыйын бастакы декадатыгар төрүт да кэриэтэ ыабатах, сэттис чыыһылаҕа биирдэ эрэ ыы сылдьыбыт. Баар ыанньыксыт ити курдук көҥүл ыстыы буруйу оҥорууга тэҥнэһэр. Отделение салалтата от бүппүтүн ынахтары эрдэ хомуута түргэтэтэр эрээри бостууктары бириҕаадатыгар аныабатах. Ол содулугар уонунан ынах хастыы эмэ нэдиэлэ букатын ыаммакка сылдьыбыт.

Ыанньыксыттар этэллэринэн, бириэгэдьиир Смирнов Н. С. олору уолбут буоллахтарына бадараҕа субан сүөһүлэргэ үүрдэрэ үһү.

Үлэҕэ итинник сыһыан түмүгэр фермаҕа үүт ыамыга наһаа быһа түспүт, күҥҥэ 7 центнер эрэ ыанар буолбут. Ол үрдүнэн ыамы үрдэтиигэ туох да эбии дьаһал ылыллан эрэрэ көстүбэт. Төттөрүтүн, ыам ыйын 9 күнүттэн ыанньыксыттар үгүстэрэ ынахтарын киэһэ уонна сарсыарда эрэ ыыр буолбуттар. Баара-суоҕа икки эрэ киһи күнүскүлүүр курдук. От бүппүтүн, сүөһү эрдэ хонууга үүрүллүбүтүн үрдүнэн эбии аһатыы тэриллибэт. Ити барыта ыанньыксыт дьуһуурунастарын холлуу тутар, өлүүтүгэр даҕаны тиэрдибэт. Фермаҕа саҥа төрүөбүт көрүү-харайыыта эмиэ мөлтөх.

Хотоннор наһаа киртэйбиттэр. Онуоха эбии ыанньыксыттар ынах синньин сууйбаттар эбит. Ол иһин үүт наһаа кирдээх. Оттон ону туораттан ким даҕаны кыһанара көстүбэт. «Рекорд» прибор суох, алдьаммыттан көрдөххө үлэлээбэттэрэ ыраатта. Центрифуга дьон үүт сыатын быһаарарга туттуллар тэрил сааҕалааммата эр буолбут. Бол маарыла тимэбит аатырар үүтү наһаа эргэ, туһатыттан таҕыстыбыт даҕаны тирэнэҕэ синдэлэбитэ буолаллар. Ол түгү кэмэлэйэр үүт хаачыстыбата мөлтөх. Это атын сирдэргэ курдук хаачыстыба экрана баар буолуо дуо? Суох. Тоҕо итиннигин отделение салайааччыларыттан ыйыттахха, чочуу эппиэттээбэттэр, маарыла, баҕар, центрифуга ветеринар кэһиигэ баара дуу дэһэллэр.

Совхоз киинигэр үүтү тутар пуунка эмиэ кирдээх, үөһэттэн буор тохто турар, ааны хомуллубат эбит. Учуотчук И. Ершова уонна рабочай А. Гермогенов маны бэйэлэрэ да көрүөх, ыраастыах эбиттэр.

Сутулаан фермаларыгар билигин 8 ыанньыксыт үлэлиир, күҥҥэ ортотунан 3 центнер үүт ыанар. Ол барыта кэриэтэ сайын, ньирэй аһылыгар барар эбит. Биһиги сылдьар күммүтүгэр диэри ыам ыйын ортотугар биирдэ эрэ балтараа центнер үүт туттарыллыбыт эрэ.

Дьэ ити курдук дьааланан устуннахха, хотуулар быйыл үүккэ сочотуо үөтэлиэ суохтар. Фермалар сотору сайылыкка тахсыахтаахтар. Совхоз, отделение салалталара мэччирэҥ ыйдарыгар үүтү ылыыны тосту үрдэтиигэ сыһал дьаһаллары ылаллара, көрдөбүлү күүһүрдэллэрэ уолдьаспыт.

Хатылы отделениета үүт заводугар үүтү киллэрбэтэҕэ ыраатта. Оттон киннэрдэххэ икки төгүл ыраах олорор уонна эмиэ куһаҕан суоллаах-иистээх оҕуруннар үүтү заводка таспыттара биир нэдиэлэ буолла. Маны эмиэ көрүөххэ.

В. ИГНАТЬЕВА.

БОЛҔОМТОНУ ЭРЭЙЭР БОППУРУОСТАР

Үлэһит санаатын этэр

Тыа сирин нэһилиэнньэтин олоҕор, сүөһү иитиитигэр уонна киниттэн бородууксуйаны ылыыга саамай эппиэттээх, быһаарыылаах сайыҥҥы кэм кэлэн иһэринэн сибиэскэй мин кэлэр болпуруостарга оройуоммут хаһыатынан санааларбын этэрбин баҕарабын.

Бастакытынан, ууну хаһаайын туһунан. Биһиги, чурапчылар, кураан сирдээх-уоттаах буолан саас-үйэ тухары эрэйи-кыһалҕаны билбит дьоммут, онон уу суолтатын киниэхэ даҕаны ордук өйдүүр буолуохтаахпыт. Ол эрээри, мин санаабар, бу үгүт дьылларга бүтэйдии бөҕөхсүйэн ууну хаһааныыга сэччэ-бэччэ кыһаммат курдук туттан эрэбит. Сорохтор эссэ уутун хайа сатааларыгар кустар—ууну каптачча аһарар туһунан кэпсэтэр буолан бардылар. Билигин баһыына сирин сыл ахсын кэҥэтэр, ордук сүөһү аһылыга буолар культуралар ыһыыларын элбэтэр сорук турар. Онон сибиэстээн мин баһыыналар эгэрдэрин эҕин алаастарга бу үгүт дьылларга ууну хаһаанар ордук буолуо этэ диэн санаабын. Итиниэхэ наадалаах билигин барыта баар. Куруутун бу курдук уулаах дьыллар кэлэ турбуохтара диэн эрэнэн олорон биэрэр табыллыбат.

Иккиһинэн, өтөхтөрү туһаныы туһунан. Өтөх сирдэр үчүгэй үүнүүлээх, бастыҥ хаачыстыбалаах оту биэрэллэрин саха дьоно үчүгэйдик билэллэр. Ол гынан баран кэнники сылларга наар кэлин холуһалары эккирэтиһиннэттэн алаастар өтөхтөрүн ыраастааһын, сиҥийии-хорууйан оттооһун уруккуну курдук тэриллибэт буолла. Мин санаабар, бу сыыһа. Хаһаайыстыбаннай салайааччылар инженерин маны учуоттууллара—өтөх сирдэри үчүгэйдик ыраастатан толору оттотоллоро наада.

Үсүһүнэн, сиэрдийэлэр уонна бүтэйдэр туустарынан. Бүтэйдээх ходуһа сиэрдийэлээх баһыына ыпаардааах аска тэҥнээх диэн норуот номоҕо үөрэтэр. Оттон биһиэхэ бу дьылларга болҕомто аҕыйах ууруллубат буолан эрэр. Куораттан сылдьар биир салайар үлэһит от хомуурун, бурдук үүнүүтүн үүнүн саҕана 2-3 күнү быһа совхозтарга сылдьан баран массыыналаттан түһэн биирдэ даҕаны бүтэйи аспатаҕын уонна сапатаҕын, баһыыналар уонна ходуһалар оннук аһаҕастарын туһунан оройуоҥҥа биир мунньахха биһиги салайааччыларбытын сэмэлээбит сураҕа кэпсэнэ сылдьар. Ол саҕана иһилиэнньэ итини бэркэ сэргии, сөбүлүү истибитэ. Оттон дьыала күн бүгүҥҥэ диэри кэнэн биэрбэт. Бурдук, силосбор хортуоппуй баһыыналара кыайан сабыллыбакка сыл ахсын үүнүүбүтүн аҥаар үөрэ, ынах сүөһү талбытынан иһэр, тэпсэр, сиир. Онно буруйдааҕы көрдүү да барбаттар. Оттон ходуһалары бүтэйдээһин үлэтэ букатын кыайбат буолла. Мин санаабар, бу үлэҕэ кэлэр өттүгэр санааны түмнэххэ, күүһү лаппа урдахха эрэ сатаныыһы. Хаһааҥҥа диэри сиргы-сатаҕай олоруохпутуй?!

Төрдүһүнэн, уоҕурдуулары харайыы туһунан. Биһиги билигин сири химиялааһын үйэтигэр олоробут. Сыл ахсын бэрт ыраахтан элбэх оростуотунан баһыына уонна ходуһа үүнүүтүн үрдэтэргэ көмөлөөх элбэх араас минеральнай уоҕурдуулар тиэллэн кэлэллэр. Оттон биһиги олору хайдах харайабыттый? Наһаа куһаҕаннык, ардыгар эппиэтэ суохтук. Түбэһиэх сиргэ сүөкэммит итинник уоҕурдуулары киһи чааһынан көрөр. Оттон ол сүөһүгэ эрэ буолбакка, киһиэхэ эмиэ сэрэхтээх. Кэнники сылларга минеральнай уоҕурдуулар үчүгэйдик хараллыбатахтарыттан общественнай да, чааһынай да сүөһү сүһүрүүтэ, өлүүтэ аҕыйаҕа суох. Онон бу уоҕурдуулары аналлаах сиргэ кичэйэн тутар, онно эппиэттээх дьоннору аныыр наадалаах. Урут маны анаан-минээн хонтуруоллаабат этилэр. Оттон быйылгыттан ыла «Сельхозхимия» холбоһугу диэн аналлаах тэрилтэ баар буолла. Кини үлэһиттэрэ бу дьыаланы хонтуруоллуохтарын сөп этэ.

Е. КОЖУРОВ.
Дирин.

Карл Маркс аатынан совхоз Одьулууннааҕы отделениетыгар коммунистическай үлэ ударнига Е. В. Дьячковскай тракторыһытынан үлэлээбитэ уонтан тахса сыл буолла. Ити кэмҥэ кини бэйэ опытын муньуйуна, толору ылбыт үөрэтин баһылаатыгар бэйэлэтэ.

Егор Васильевич билигин К-700 тракторынан сааскы хорутууну ыытар.

Снимокка: Е. В. Дьячковскай бөлүһүгүн көрүнэр.

П. Оконешников фотота.

ЫНАҔЫ РАЗДОЙДААҺЫН

Раздойдааһын—бу төрөөбүт ынах аһылыгын тупсаран, синньиин сабыытынан, күүскэ ыан үүтүн үрдэтии. Биһиги республикабытыгар бу ымсаныы биир да хаһаайыстыбаҕа толору туттубат диэххэ сөп. Ол иһин ынахтан үүтү ылыы наһаа намыһах. Билигин да биир фуражнай ынахтан 1000 килограмм үүтү кыайан ылбат совхозтар бааллар. Холобур, «Чурапчы» совхоз ааспыт сыллаахха биир фуражнай ынахтан баара-суоҕа 795 килограмм үүтү ыабыта.

Раздойдааһыны толору туһаннахха, ынах үүтүн сыл иһинэн лаппа үрдэтиэххэ сөп. Ааспыт сыллаахха «Якутскай» совхоз, төрөөбүт ынахтарын раздойдааһыны үчүгэйдик олохтоон, биир фуражнай ынахтан үүтү ыамын 300 килограмм үрдэтэн, 2457 килограмҥа тиэрдибитэ.

Итини сэргэ ынаҕы үчүгэйдик раздойдаатахха, төһө үүтү биэрэр кыахтааҕын быһаарыахха сөп. Сорох ынахтар төрөөбүттэрин иккис-үһүс, ардыгар бэһис-алтыс ыйдарыттан үүттэрэ намтыыбатыгар барар. Итинник аһылыктарыттан үүтэ суохтара биллибит ынахтары эрдэ-сылла брактыыр хаһаайыстыбаҕа барыстаах.

Ынах үүтүн үрдэтиигэ биир улахан суолталаах усулуобуйанан хаһаайыстыба, ферма ахсын зоотехническай учуоту олохтооһун буолар. Биһиги үгүс хаһаайыстыбаларга ол суох буолан, үүт ыамын графига фермаларга, ыанньыксыттарга быһа холуйан тиэрдиллэр. Ити ыйдарынан, кварталларынан үүт ыамын таба былааннааһыны кэһиигэ тиэрдэр.

СПЕЦИАЛИСТ СҮБЭТЭ:

Зоотехническай учуот олохтоммут миэстэтигэр хайа ынах хайыы сиэмэлээммитэ эбэтэр саппаарыыллыбыта, уолларыллыахтааҕа, төрүөхтээҕэ чуолкай биллэр. Ити үүт ыамын ыйдарынан, кварталларынан таба былааннаарыгар, ынах төрөөһүнүгэр, аһатыытыгар эрдэттэн бэлэмнэнэргэ кыахтары үөскэтэр.

Зоотехническай учуоту олохтуурга билигин хайа баҕарар өттүнэн кыах баар. Хас совхоз, отделение, бириэмэ ахсын зоотехниктар штаттара көрүллэр уонна ити специалистар толору баар буоллулар. Онон дьыала тэрээһиниттэн эрэ тутулуктаах.

Ынаҕы төрөтүүгэ бэлэмнээһин. Биһиги усулуобуйаларбытыгар ынах төрүөн иннинэ балтараа-икки ый уолларыллан сынньатыллара ордук. Зоотехническай учуот олохтоммут сиригэр ынах төрүүрэ чугаһаатаҕына ыанньыксыт ынаҕын бэйэтэ сылайа уолларыахтаах. Ынаҕы уолларыы ыамын сарбыйыыттан саҕаланар. Күҥҥэ үстэ ыанар ынах иккитэ, иккитэ ыанар ынах биирдэ ыанар. Ити кэмҥэ ынах синньэ сии биир үчүгэйдик ныкканньанан ыанан, 4—5 хонук иһинэн сылайа уолларыллар.

Төрүүр ынахтар туруктара мөлтөх буоллаҕына дэрэхэй күүстээх аһылыкка туруоруллаллар. Ынах төрүөн 10—12 хонук иннинэ төрөтөр боксаҕа босхо тутуллар. Ити кэмтэн сиикэйи сиэтин тохтотуллар. Концентрированнай аһылык ынаҕы туругуттан көрөн аччатыллар. Ынахтар төрүүллэрэ икки-үс хонук хаалбыт диэри күҥҥэ иккитэ таһырдьа таһааран чэччэтиллэллэр.

Ол ынахтары синньиллэрэ иһэриттэн уонна атын ыраас ыарыылартан харыстыыр.

Төрөөбүт ынаҕы аһатыы. Ынах төрүүрүгэр балачча элбэх хааһын уонна уоскуйан турар убаҕаһын сүтэрэр. Оттон хааһын баттааһына намтаан наһаа үтэтэр. Ол иһин ынах төрөөбүтүн кэнниттэн биир чаас кэриэтэ буолан баран биир—балтараа биэдэрэ сылаас ууга 100—150 грамм туһа сиир туһун суурайан иһэрдиллэр. Ньыһынын төрөөбүт ынаҕы сылаас уунан икки-үс хонук устата уулатыллар. Төрөөбүт ынахха маҥнайгы икки-үс күнүгэр үчүгэй хаачыстыбалаах оту хаачча суох биэриллэр, концентрированнай аһылык аҕыйатыллар (0,5—1,5 килограмҥа диэри). Турута үчүгэй ынах төрөөбүтэ 4—5 хонуутун кэнниттэн уопсай рационҥа көһөрүллэр. Ити кэмтэн раздойдааһыҥҥа туруоруллар.

Ынаҕы раздойдааһын. Туох хайыы иннинэ аһылыга тупсарыллар. Олохтоммут рациону таһынан үүтү үрдэтиигэ анаан үс аһылык единицатыгар тиийэ эбии аһылыктар көрүллэллэр. Ол ынах төһө үүтү биэрэриттэн тутулуктаах.

Төрөөбүт ынахха итинник аһылыгы олохтоон туран, ыаһыны күүһүрдүллэр. Раздойга туруоруллубут ынах уоҥ күннэ суукка биэс-алта төгүлгэ тиийэ ыанар. Ынах кэннинээ ынах синньэ үчүгэйдик массаж тахар, синньигэр үүт хаалбат гына ыстэйэн ыанар.

Тунуй буругастары раздойдааһыҥҥа уһулуччу болҕомто ууруллуохтаах. Наука уонна практика көрдөрөрүнэн, саҥа төрүүр тунуй буругастары элбэх опыттаах ыанньыксыттарга туттаран раздойдааһыны тэрийэр ордук. Тунуй буругастар синньилэрин төрүөхтэрин икки-үс ый иннинэн массаастаан сайыннарыллар. Төрөөбүттэрин кэннэ аһылыктарын үүттэриттэн көрөн олохтонор. Саҥа төрөөбүт буругастарга эбии аһылыгы сайыҥҥы мэччирэҥ кэмигэр ытта хайаан да бэриллиэхтээх. Тунуй буругас үүтэ бастакы төрөөбүт сылыгар раздойдааһыны хайдах тэрийииттэн улаханнык тутулуктаах.

Төрөөбүт ынаҕы раздойдааһын—үүт ыамын үрдэтии биир сүрүн усулуобуйата.

С. ИСАКОВ,
ТХССНЧИ
старшай научнай үлэһитэ,
ветеринарнай наука кандидата.

Аҕа дойдуну көмүскээбиттэргэ—хас биирдиибит кыһамньытын!

КИМ ДА УМНУЛЛУБАТЫН

1941—1945 сыллардааҕы ытык сэриигэ аҥардас Кытаанах нэһилиэгиттэн 198 киһи кыттыбыта. Киһилэртэн 89 буойун биһиги билиҥҥи дьоллоох олохпут иһин олохторун толук уурбуттара. Лейтенант П. Р. Сидоров, гвардия сержана К. Т. Белолюбскай, рядовой Д. В. Носов бойобуой орденнарынан наҕараадаламмыттара. Хаанныах өстөөҕү кытта хабыр хапсыһыыларга младшай лейтенант П. Р. Андросов, Н. А. Пономарев, рядовой кавалерист П. П. Пономарев уо. д. а. хорсуннар өлүүлэринэн охтубуттара.

Кытаанах ычыаттара Москва уонна Ленинград тастарыгар, Сталинград аннытыгар, Волга уонна Днепр кытыыларыгар, Украина уонна Белоруссия хонууларыгар, ааҕыкка кииирбит Старай Руссаҕа, ытык Ильмень күөл муунҕутар уодаһыннаах өстөөҕү утары геройдуу охсуспуттара, Будапешт, Вена куораттары босхолоспуттара, Берлини штурмаласпыттара, илин Хинган хайатын уҥуордаан японскай милитаристары үлтүрүтүспүттэрэ. Егор Николаевич Оконешников улуу Москваны, Ленин куоратын туруулаһан көмүскэспитэ, ол сылдьан ыараханнык баһыран инвалид буолан хаалбыта. Албан аат III степеннэ орден кавалера билигин Чурапчыга олорор. Кыһыл Сулус орденнаах уонна элбэх бойобуой медаллардаах Василий Андреевич Пахомов Сталинградтан Берлиҥҥэ диэри бойобуой суолу ааспыта, сэриини Демблин куоракка түмүктээбитэ. Биһиги бары ытыктыыр кырдьаҕас советскай-партийнай үлэһиппит Роман Егорович Захаров сэриини Курскайтан саҕалаабыта, Днепр, Висла, Одер өрүстэри туораан Берлини ылсыспыта, Эльбаҕа союзтаахтар армияларын кытта көрсүспүтэ. Польшаны, Румынияны, Чехословакияны, Австрияны, Венгрияны босхолоспута, араас фроннарга 700-тэн тахса түүннээх күн тохтоло суох сылдьыбыта. Хорсун буойун 11 тогул Верховнай Кылаабынай Командующай махталын ылбыта, хас да бойобуой медалларынан наҕараадаламмыта.

Семен Дмитриевич Лазарев Ильмень күөлгэ, оттон мин Старай Руссаҕа өлөр-тиллэр киирсиилэргэ кыттыбыппыт, иккиэн Аҕа дойду сэриитин II степеннэ орденнаан дойдубутугар төннүбүппүт.

Биһиги Ийэ дойдубут көҥүлүн, чиэһин иһин бэйэлэрин сырдык тыыннарын биэрбит биир дойдулаахтарбыт У. Д. Коркин, А. Д. Куртаев, Д. Д. Гоголев, И. Г. Скрябин уо. д. а. ааттарын хаһан да умнуохпут суоҕа.

Сэрии хонууларыгар геройдуу охтубуттар албан ааттарын үйэтитии—биһиги, тыыннаахтар, ытык иэспит. Онно элээрдээр, оскуолалар «Кыһыл суолдьуттара» күүс-көмө буолуохтаахтар.

Н. СКРЯБИН,
сэрии инвалида.

МАННЫК СЫҺЫАН ТАБЫЛЛЫБАТ

ССКП КК уонна ССРС Министрдэрин Совета ааспыт сылларга Аҕа дойду сэриитин инвалидтарыгар уонна кыттыылаахтарыгар өҥөйүүлэр кэккэтин тустарынан уураахтара тахсыбыта.

Уурааххa туруорууллубут соруктар биһиги оройуоммутугар сүннэрэ олоххо киллэриллэллэр. Ол гынан баран, хомойуох иһин, сорох сирдэргэ ветераннарга көрүүлэр өҥөлөр ситэ оҥоһуллубаттар. Холобур, Сылан нэһилиэгин ветераннарын быйылгы муннарҕар сэрии инвалида, бойобуой орден кавалера Афанасий Николаевич Дьячковскай бэйэтин хомолтотун эппитэ: «Биһиги сүрүн наадыйыыбытынан транспорт буолар. Мин быйыл совхозтан үстэ тракторы көрдөстүм да биэрбэтиллэр. Салайааччылар трактористарга үрдүнэн саба быраҕан дьаһайан кэбиһэллэр. Оттон трактористар ону соччобачча билиммэттэр, дьаһайбыт да киһи сорудаҕа туолуутун хонтуруоллаабат. Аны сүөһүлэрим ыалдьыбыттарыгар ветеринарга хас да төгүл сылдьыбытым кэннэ, олох кэлин ээтээбиттэрэ. Ааспыт сайын оттуур сирэ аналлыыга эмиэ биир сынык этэ. Маҕаһыыҥҥа буоллаҕына биһиги учара суох атыыланарбыт туһунан туох да биллэрии суох, ону продавецтар да билиммэттэр. Эгэ уочаракка турар эдэр дьон ыыныахтара дуо?».

Итиниик чахчылар атын да сирдэргэ тахсыталлыыллар. Ветераннары тэҥэ өҥөлөрүнэн сэриигэ өлбүт буойуттар кэргэттэрэ туһаныахтаахтара эмиэ мэлдьи тутуһуллар буолбатах. Бу итинник көннөрүллүөн наада.

И. ПАВЛОВ.

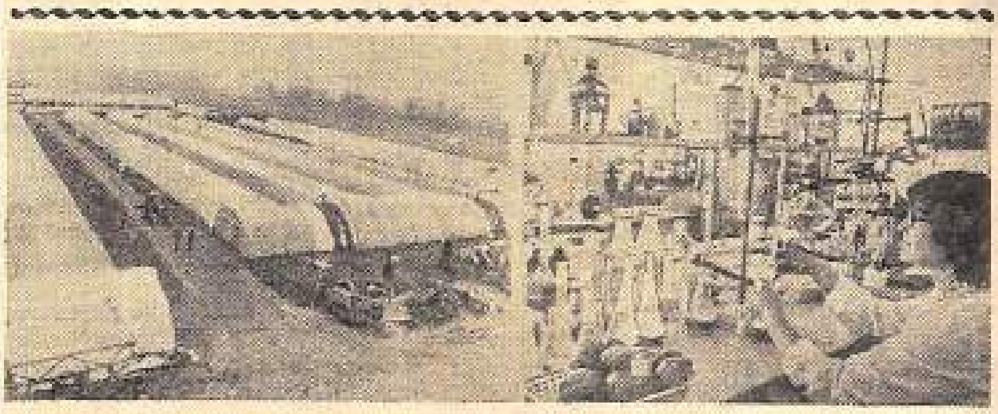

Кестхей (Венгрия) тыа хаһаайыстыбаннай институтугар хортуоппуй саҥа суордарын айыыга улахан үлэ ыытыллар.

Снимоктарга: институт теплицэтэ; лабораторията үлэһитэ Яношна Бараньяи.

МТИ—ССТА фотолара.

Киһи уонна айылҕа

Чурапчы күөлэ урут уонна кэлэр өттүгэр

Чурапчы күөлүн толорор сүрүн үрэх—Куохара, тардыыта кыараҕас уонна үөһээ өттүтэр күөллэрдээх, кэҥэс налыылардаах буолан, хаарга аҕыйах уу тахсан сааһыгар сүүрдүбэт, 12—15 сыл буола-буола иккилии-үстүү саас сүүрдэн ылар. Ол халааннарга тииййбэккэ күөл оҥойо уолбут дьыллара эмиэ бааллара.

Уу төһөлөөх күндүтүн билбит оройуон киһилэрин олохтоохторо ол иһин күөлү дириҥэтэри 1952 сыллаахха эргэ метеостанция тумсунан буор быһыыты туппуттара. Быһыт хаҥас өттүнэн гумуһу быһа ордук ууну аһарар дирин хаҥааба хаһыллыбыта. Ону, очнолорго бөдөргөппөтөхтөрө, уу тоҕо охсон кэбиспитэ, күөл көһөр куттаҕламмыта.

Быһыт кэлин ДАЭС аннынан тутуллубута. Ордор уу уҥа диэкиннэн, 100 метр кэтиттээх налыынан, ааһыахтааҕа, Хомойуох иһин, ону маспыыналаахтар, тракторлаахтар хайыта сүүрдэн кэбиспиттэринэн уу, эмиэ тоҕо оксубута. Онон налыы хонуу диэки өттүн куулааах буоруннан бүөлүүргэ, ууну 40 метр кэтиттээх тыа быһыынан аһарарга тииййиллибитэ.

Былырыын күөл күһүҥҥү ардахтан үрэх сүүрүгүрдэ сыттаҕына толгмута. Үөһээ сытар күөллэр — Наммаарыкы, Эмээки, Хомугутта, Куобалы—эмиэ толору уулаах этиллэр. Онон быйыл саас Куохара уонна Бараҕды үрэхтэр халааннара эмискэ дохсуннук киирдэ.

Ол эрээри оройуон киһиннэ намыһах сирдэргэ турар тутуулары уу ылла, суол-иис быста сылдьыбытын итинэн эрэ быһаарар тутах. Бииринэн, аллараааҥы быһыт ууну аһарар кыаҕа кыра этэ. Иккиһинэн, халаан уута күөл нууһа хамсыы илигинэ киирбитэ, онон муус бэйэтэ быһыт буолбута. Ыам ыйын 12 күнүгэр муус 83 см көтөҕүллүбүт буоллаҕына, оройуон киһинин намыһах миэстэлэрэ—2-с квартал, олох-дьаһах комбинатын тулата, эт-үүт комбинатын урукку территорията, Талах Күрүөбалтараа метргэ тиийэ дириҥнээх уута ылларбыттара. Онон сибээстээн быһыт урукку ууну аһарар налыыта олоччу аһыллыбыта. Онно уу алдьатыыта улахан.

Билигин «Якутгипроводхоз» институт күөл уутун таһымын үрдэтэн-намтатан биэрэр тимир-бетон шлюз-регуляторы тутар миэстэни көрдүүр-үөрэтэр үлэни саҕалаата. Ол тутулунуҕына күөл уута мэлдьи урукку хаатынан (быылырыҥҥы таһымыттан 1 метр намыһах) буолуоҕа, үрэх бэйэтин сүннүнэн эрэ устуоҕа.

Н. ПОПОВ,
инженер-гидротехник.

СОВЕТСКАЙ-ЮЖНОЙЕМЕНСКАЙ КЭПСЭТИИЛЭР

Комментатор колонкалара

Москваҕа буолбут советскай—Южнойеменскай кэпсэтиилэр, олно ССКП КК Генеральнай секретара, ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателэ Л. И. Брежнев уонна Йеменскэй Социалистическай партия КК Генеральнай секретара, Йемен Народнай-Демократическай Республикатын Верховнай Народнай Советын Президиумун Председателэ, ЙНДР Премьер-Министрэ Али Насер Мухаммед этиилэрэ аан дойду үрдүнэн улахан интэриэһи үөскэттилэр.

Бу интэриэс, туох хаанныык иннинэ, Кремльлээҕи кэпсэтиилэр таарыйбыт норуоттар икки ардыларынааҕы бөдөҥ суолталаах проблемалара тыын суолталаахтарыттан, Москваҕа этиллибит бэйэ дьулуһар санаалар конструктивнай характердаахтарыттан үөскээтэ.

Холобурга империалистар уонна киниэр хос мөоньохторо кутталлаах оонньууну ыытарга холоммут Афганистан боппуруоһун ылан көрүөҕүҥ. Билигин бары, ол иһигэр бэйэлэрин чиэһинэй баҕаларынан салайтараачылары киллэрэн туран, АДР-га советскай байыаннай көмөнү оҥоруу тохтоторго ыҥыраачыларга Л. И. Брежнев этэ: «Туох ханныык иннинэ, бу көмөнү мүччүрүйбэт оҥорбут биричиинэлэри туоратар туһугар кыһаныахха наада». Советскай салайааччы Афганистаҥҥа политическай сүрүннээһин кыаллар кыахтааҕын туһунан этэнтэ аан дойдуга сүүкэн сэнээрини ылла. Ол эрээри итиннэх ыаллыы дойдулар территорияларыттан АДР-га контрреволюция күүстэрин байыаннай тоҕо киирииилэрин тохтотору мэктиэлиир наада. Онуук эрэ усулуобуйаҕа Афганистан территориятыттан советскай сэриилэри таһаарыыны саҕалааһын боллохторун туһунан боппуруос быһаарыллыан сөп.

Демократическай Йемен—арабскай дойду, онон, биллэн турар, кэпсэтиилэргэ улахан миэстэ Ближнэй Восток проблемаларыгар туһуланна. «Ан—Нида» диэн ливанскай хаһыат итинэн сибээстээн суруйар: «Кремльгэ сөптөөхтүк этиллибитин курдук, Садат таҥнарыытын уонна сепаратнай куомуннаһыылар суолларын арабскай дойдулары хайытарга уонна Ближнэй Востокка АХШ итиэннэ Израиль уһун болдьохтоох интэриэстэрин хааччыйыыга туһуланар Кэмп-Дэвид политиката мунурданыыны көрөр. Арабтары утары политиканан, сепаратнай куомуннаһыынан уһаабыт сүпсүгүрүүнү тохтотор, Ближнэй Востоктааҕы сүрүннээһин дьылаатын суос-сөптөөх сөптөөх хайысхаҕа—Палестина Босхолонуутун Тэрилтэтин киллэрэн туран, бары интэриэстээх дойдулар холбоһуктаах күүстэрин түмүү суолугар эрэллэр кэм кэллэ».

ССРС уонна ЙНДР икки ардыларыгар экономическай уонна техническэй икки өрүттээх хардарыта бииргэ үлэлээһиҥҥэ сибээстээх боппуруостар эмиэ дьүүллэһиллиилэр. А. Н. Мухаммед эппитин курдук, Ближнэй Восток дойдуларыгар Советскай Союз арабскай норуоттар охсуһууларын өйөөһүнүн уонна оҕорор көмөтүн дириҥ махталынан ахталлар. Төһө даҕаны империалистическай уонна реакционнай эргимтэлэр ССРС ити оруолун баһааҕырда сатаабыттарын иһин, арабскай норуоттар уонна киниэр прогрессивнай революционнай күүстэрэ киниэр кырдьыктаах охсуһууларын кытта советскай норуот интернациональнай бииир саҕалааныытын сөптөөхтүк сыаналыыллар.

С. КУЛИК,
ССТА ырытааччыта.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Ханна үөрэнэ барыахха

ЛЕНИНГРАДТААҔЫ 53-ДЭЭХ СГПТУ

53 №-дээх Ленинградтааҕы СГПТУ 15—23 саастаах уолаттары уонна кыргыттары үөрэххэ ыҥырар.

8 кылааһы бүтэрбиттэри 3 сыллаах үөрэххэ манныык идэлэргэ:

— маляр-штукатур;
— штукатур – плиточник-облицовщик;
— столяр;
— теплогазосеть слесара;
— каменщик -монтажник;
— компрессорнай станция машинньа;
— автокран машинньа.

10 кылааһы бүтэрбиттэри 1 сыллаах үөрэххэ манныык идэлэргэ:

— болуотуньук;
— теплогазосеть слесара;
— штукатур.

Үөрэххэ ылыллыбыттар босхо уопсай дьиэнэн, форменнай таҥаһынан, аһылыгынан, куорат транспорунан босхо сылдьыынан, практика кэмигэр толоруллубут үлэ 50 бырыһыанын диэри хамнаһынан хааччыллаллар. Училищены бүтэрбиттэргэ Ленинградка үлэ уонна уопсай дьиэ бэриллэр.

Үөрэххэ киирэргэ манныык докумуоннар наадалар:

1. Сайабылыанньа.
2. Үлэ кинигэтэ (үлэлээбиттэргэ).
3. Төрөөбүт туһунан свидетельство эбэтэр паспорт.
4. Үөрэх туһунан докумуон.
5. Оскуолаттан эбэтэр үлэлээбит сириттэн характеристика.
6. Комсомольскай билиэт.
7. Олорор сиртэн ыспыраапка.
8. Олорбут сиртэн барыы туһунан листок.
9. 286 №-дээх форманан медсправка.
10. Противотуберкулезнай уонна психоневрологическай диспансердартан ыспыраапкалар.
11. 3х4 см алта уонна 5х6 см үс фотокарточка.

Үөрэх балаҕан ыйын 1 күнүттэн саҕаланар.

Училище аадырыһа: 192236, Ленинград к., Софийскай уулусса, 25 дьиэ, СГПТУ-53. Приемнай комиссия телефоннара: 268-38-21, 269-79-19.

Транспорт: «Елизаровскай» станцияҕа диэри метронан, оттон 31 уонна 114 №№-дээх автобустарынан Софийскай уулуссаҕа диэри.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с., Карл Маркс уул., 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-395, отделлар—21-495, уопсай—21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 60849. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3165.
№ ЗАКАЗА 67